

Tipos de empresas

Caso práctico

Grande

Mediana

Pequena

Mergullada

ONG

Neste tema imos seguir as historias de catro empresas: **grande, mediana, pequena e mergullada**.

Grande é unha empresa de xoguetes con varias fábricas que distribúe os seus produtos por toda España. Ten un persoal de máis de cincocentas persoas. É unha empresa fabril ou manufactureira e inclúese no sector secundario.

Mediana é unha explotación agrícola situada en El Ejido (Almería), dedícase ao cultivo intensivo do tomate e dállas traballo a unhas 80 persoas de forma permanente. Pertence ao sector primario porque produce bens, é extractiva

Pequena é unha empresa especializada en merendas e festas infantís e está situada nun barrio moi popular dunha cidade. **Pequena** quere contratar a Mergullada para que lle faga a páxina web. Mergullada deulle un orzamento máis económico que outras empresas consultadas. Pequena e Mergullada son empresas de servizos, encádranse no sector terciario.

Estas empresas teñen en común que son socias de ONG, unha asociación sen ánimo de lucro cuxo principal obxectivo é a loita contra a desertización do planeta.

Comezamos clasificando as empresas do suposto segundo o seu tamaño, a actividade á que se dedican e o sector económico ao que pertencen. Lembras estes conceptos? Estudámolos desde pequenos e son as primeiras clasificacións que imos analizar neste tema no que, como o seu nome indica, imos analizar diferentes tipos de empresas e organizacións.

Son todas as empresas iguais? En que se diferencia un pescador dunha peixaría desde o punto de vista económico? Que era aquilo do sector primario, secundario e terciario? Que é unha empresa de servizos? Por que as multinacionais teñen tanto poder? Por que os cárteles están prohibidos? Son recomendables as franquías? Por que o Estado lles axuda ás PME? Que é unha sociedade limitada?

As empresas pódense clasificar atendendo a distintos criterios. Neste tema analizaranse as clasificacións que poidan sernos de maior utilidade cos seguintes obxectivos:

- ✓ Ter unha visión global do tecido empresarial nacional e internacional.
- ✓ Encadrar unha empresa concreta en cada unha das clasificacións más usuais.
- ✓ Comprender algúns conceptos que se utilizan con moita frecuencia e cuxo significado poida que non o teñamos demasiado claro: PME, empresas de servizos, franquía, monopolio, holding, sectores económicos, ONG, cooperativas, asociacións, cárteles...).

Atenderemos aos seguintes criterios de clasificación:

- ✓ A actividade económica.
- ✓ O sector económico.
- ✓ A dimensión.
- ✓ O ámbito xeográfico.
- ✓ A titularidade do negocio.
- ✓ A forma xurídica.

1. Clasificación segundo a actividade económica

Neste apartado do tema clasificaremos as empresas atendendo ao criterio da actividade económica que realizan.

Farémolo a través do seguinte esquema:

Para saber más

Na páxina web do Instituto Nacional de Estatística (INE), podes consultar a clasificación nacional de actividades económicas. Trátase dunha folla de cálculo na que se recollen todas as actividades económicas que se desenvolven en España e ás que se asigna un código alfanumérico.

[Estrutura completa da CNAE 2009](#) (163 KB)

Na seguinte ligazón podes atopar datos estatísticos actualizados sobre empresas españolas, publicados polo DIRCE (Directorio Central de Empresas) do INE, tanto na nota de prensa como nas series de datos desde 1999 áinda con máis detalle.

[Datos sobre empresas do DIRCE](#)

2. Clasificación segundo o sector económico

Pero hai máis clasificacións posibles, por outros criterios. Neste apartado imosche presentar unha máis.

Atendendo ao sector económico no que se encadran, as empresas clasifícanse como segue:

Desde hai pouco tempo, debido á súa crecente importancia e expansión, algúns autores engadiron un novo o sector: o «cuaternario». Inclúense nel empresas relacionadas coa investigación e o desenvolvemento, a innovación e a información.

As empresas normalmente centran a súa actividade nun sector concreto pero pode haber grandes empresas ou grupos de empresas que **desenvolván a súa actividade en máis dun sector** ou mesmo nos tres sectores. Imaxina por exemplo o caso dunha multinacional de restaurantes de comida rápida que ten as súas propias ganderías, fábricas nas que realiza os seus produtos elaborados e centos de restaurantes repartidos por todo o mundo.

Reflexiona

Para determinar o **grado de desenvolvemento dun país** pódese analizar a porcentaxe que representa cada un dos sectores sobre o **produto interior bruto (PIB)**. Con carácter xeral, os países nos que predomina o sector primario son países subdesenvolvidos; e se predomina o sector servizos, son países cun alto nivel de desenvolvemento.

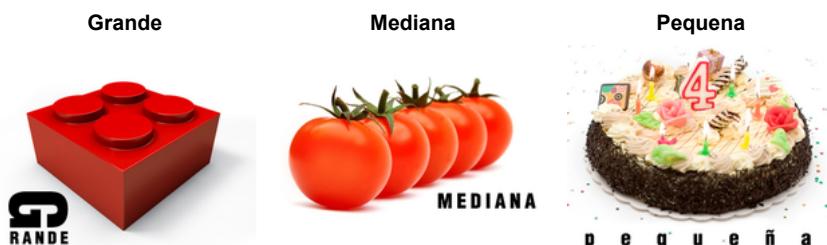
Autoavaliación

A continuación sinálanse unha serie de clasificacións de empresas. Debes cubrir o oco coa letra da empresa que teña a devandita clasificación.

Exercicio de relacionar

Forma xurídica	Relación	Característica
De producción de bens, extractiva e sector primario	☐	Compañía pesqueira
De prestación de servizos, financeira, sector terciario	☐	b. Empresa conserveira de peixe
De producción de bens, fabril, sector secundario	☐	c. Asesor xurídico
De prestación de servizos, servicios persoais, sector terciario	☐	d. Compañía transportista
De prestación de servizos, de distribución, transporte, sector terciario	☐	e. Peixaría
De prestación de servizos, comercial, sector terciario	☐	f. Empresa de seguros

3. Clasificación segundo a súa dimensión

Cales son os parámetros utilizados para definir unha empresa como **pequena, mediana ou grande?**

Un primeiro criterio pode ser o das persoas que traballan nela, é dicir o número de efectivos de persoal. Ten en conta que unha empresa pode ser grande (moito capital, moitos beneficios, proxección internacional...) pero ter un persoal reducido, porque todo o seu proceso de producción estea mecanizado. Isto ocorre por exemplo nas grandes compañías cementeiras. Ou á inversa, pode haber empresas non demasiado grandes que necesiten moitos traballadores no seu proceso de producción ou de comercialización.

Daquela, **como valoramos a dimensión dunha empresa?**

Para clasificar as empresas segundo a súa dimensión utilizanse **diferentes parámetros**:

- ✓ O volume de vendas.
- ✓ O capital social.
- ✓ Os beneficios.
- ✓ O ámbito xeográfico.
- ✓ O número de sucursais

Imos clasificalas do seguinte modo:

- ✓ **Microempresas:** de 0 a 5 traballadores con facturación anual non superior a 2 millóns de euros.
- ✓ **Pequeñas:** de 6 a 49 traballadores, con facturación anual non superior a 10 millóns de euros.
- ✓ **Medianas:** de 50 a 250 traballadores, cunha facturación anual non superior a 50 millóns de euros.
- ✓ **Grandes :** máis de 250 traballadores, con facturación anual superior a 50 millóns de euros.

Reflexiona

Que podemos facer para que a nosa empresa pareza "máis grande"?

Ante as grandes empresas a maioría dos clientes pensan que son más profesionais, que ofrecen mellores servizos e de maior calidade, que son más estables e permanentes no mercado, que responden mellor ás súas demandas....

Sobre todo, para unha empresa que está a comezar pode ser unha boa estratexia parecer más grande, pero...

Como facelo? Entre outras medidas para conseguir parecer más grande, citamos as seguintes:

- ✓ Coidar a recepción de chamadas: non contestar directamente nin deixar o contestador.
- ✓ O nome da empresa, se leva unido "e asociados" ou "grupo de", dá idea de maior dimensión.
- ✓ O material de papelaría e o envoltorio dos produtos debe ser escollido con coidado.
- ✓ O domicilio social convén buscalo en zonas adecuadas.
- ✓ Os cartóns de presentación deben incluír números de teléfono, enderezo electrónico e páxina web.
- ✓ Estudar a publicidade.
- ✓ Acudir a feiras e congresos para darse a coñecer entre os profesionais do sector.
- ✓ Anunciararse nas páxinas amarelas.

3.1. Mención especial para as PME

Que é unha PME? Que vantaxes e inconvenientes presentan estas pequenas e medianas empresas?

As pequenas e medianas empresas denomináñanse así pola súa abreviatura: PME. A Unión Europea denomina PME as empresas que non superan os 250 traballadores, 50 millóns de euros de facturación e 43 millóns de euros de balance.

En España, as PME xeran o 89 % do emprego e conforman o 99 % das empresas, polo que son elementos esenciais para o desenvolvemento do país.

Os estados adoitan ofrecer axudas, subvencións e incentivos para a creación e desenvolvemento deste tipo de empresas.

Que vantaxes e desvantaxes presentan as PME?

As **PME**, en xeral, atópanse cos seguintes **problemas**:

- ✓ Carenza de tecnoloxía e de capacidade de investigación.
- ✓ Dificultade no acceso á información.
- ✓ Competencia de grandes empresas.
- ✓ Menor forza para influír nos proveedores e reducir custos.
- ✓ Financiamento case exclusivamente a través dos bancos, o que fai que posúan créditos más caros.

Pero, por outra banda, presentan algunas **vantaxes**, como a posibilidade de lle dar un trato más persoal ao cliente ou poder cubrir os ocos que as grandes empresas deixan en clientes insatisfeitos.

Pode haber PME moi rendibles e grandes empresas que teñen que pechar por non selo.

Para saber máis

Atoparás información útil na páxina web do Instituto da Pequena e Mediana Empresa:

[IPEME](#)

Non só o tamaño importa, o instituto **Great Place to Work** elabora anualmente unha listaxe das **50 mellores empresas para traballar en España**. Queres saber cales son? A continuación ofrecémosche o enderezo de internet por se queres consultar esta clasificación.

[Great Place to Work](#)

Reflexiona

Sabías que hai empresas denominadas "gacelas" e outras que sufren da "síndrome de Peter Pan"?

Que son as empresas gacela? Son as PME capaces de medrar por riba do 20 % durante tres anos consecutivos. Bonito soño, verdade? No seguinte expediente, publicado pola revista *Emprendedores*, analízanse as características deste tipo de empresas e algúns exemplos

[Empresas gacela \(0,412 MB\)](#)

Existen moitas empresas coa chamada "**Síndrome Peter Pan**", para as que o crecemento non está previsto entre os seus obxectivos. Son empresas para as que ter un tamaño reducido é unha vantaxe diferencial.

Adoitan ser empresas más especializadas, más flexibles que as grandes, ás que lles gusta o contacto persoal cos clientes e que ofrecen unha maior calidade. Coñeces algunha empresa da túa localidade coa síndrome de Peter Pan.

Autoavaliación

Busca a afirmación incorrecta:

- As empresas gacela son as que crecen con moita rapidez.
- As empresas grandes adoitan xerar más confianza nos clientes.
- A síndrome de Peter Pan fai referencia ás empresas que non queren crecer.
- A maioría das empresas europeas son grandes e medianas.

4. Clasificación segundo o ámbito xeográfico

E segundo o ámbito xeográfico no que a empresa desenvolve a súa actividade? Segundo ese criterio, distinguimos os seguintes tipos de empresas:

- ✓ **Locais.** Trátase normalmente de pequenas empresas que actúan na localidade onde radican ou as poboacións do redor.
- ✓ **Rexionais.** A zona que abranguen é máis ampla, abarca varias provincias. Adoita ter unha sede central e verificar a súa actividade a través de sucursais ou delegacións. Por exemplo as antigas caixas de aforro.
- ✓ **Nacionais.** Estenden a súa actividade a toda a xeografía española.
- ✓ **Multinacionais.** Son as que exercen a súa actividade simultaneamente en varios países; mesmo hai empresas denominadas globais, cuxo mercado abrange os cinco continentes. Entre as multinacionais de orixe española destacamos Chupa Chups, Campofrío, Panrico e Viales Barceló.

Debes coñecer

Existen programas de apoio aos emprendedores que deciden a internacionalización do seu negocio. O ICEX, dependente do Ministerio de Industria, Turismo e Comercio, presta esa axuda a través de diversas iniciativas que podes consultar na súa páxina web ou seguir mesmo en redes sociais como Twitter ou Facebook. Tamén as comunidades teñen organismos con funcións similares: en Andalucía, por exemplo, o organismo encargado desta función é Extenda, a Axencia Andaluza de Promoción Exterior.

ICEX

Extenda

Reflexiona

Sabías que...

As **multinacionais** adquiriron grande importancia en todo o mundo da man de países como os Estados Unidos, Xapón e os países da Unión Europea. Son obxecto de numerosas críticas por mor do seu dominio da producción e a distribución de boa parte das materias primas e produtos elaborados que circulan polo planeta, e dos seus sistemas de control económico e influencia política.

Algunhas manexan volumes de capital que superan os orzamentos de moitos estados e o seu poder esténdese por moitos ámbitos, non só económicos, senón tamén políticos e culturais.

Citas para pensar

- ✓ Hoxe en día o que ocorre en Europa, en España ou en Xapón é o mesmo. O poder económico das grandes multinacionais é maior que o dos estados. Os estados seguen o xogo da lóxica das multinacionais, que son empresas transfronteirizas capaces de imporen o seu poder en todas as partes (...). Cando unha multinacional desexa investir nun país, se ese país ten unha lexislación que non corresponde aos seus intereses é o país o que debe transformar as súas leis para que a compañía poida desenvolverse ao seu gusto, ou, se o país se nega, débelle pagar á multinacional unhas indemnizacións moi elevadas. É dicir, a economía organízase en función dos intereses das multinacionais e non en función dos intereses dos cidadáns. A segunda cuestión é a deslocalización da producción que fan as multinacionais: vímolo no sector do automóbil, en toda a industria téxtil, nas telecomunicacións. O interese das empresas é máis importante que os dereitos sociais en cada país, e cando as multinacionais deciden suprimir postos de traballo, os estados vense impotentes para facer respectar as leis sociais."

José Bové, líder contra a globalización. Fonte: El País Semanal, 8 de outubro de 2000

- ✓ "É necesario promover un sistema económico más justo, que non se basee exclusivamente na lóxica do beneficio custe o que custe".

Recomendación

Os conceptos expostos nesta páxina parécennos moi interesantes. Propómose que expreses e compartas a túa opinión cos teus compañeiros de grupo respecto dos seguintes temas:

- ✓ A globalización: vantaxes e inconvenientes.
- ✓ Multinacionais: si ou non.
- ✓ Deslocalización: argumentos a favor e en contra.

Para saber más

Velaquí un interesante informe sobre a deslocalización da ONG Intermón Oxfam; non deixes de consultalo.

[Intermó Oxfam: Deslocalización](#)

5. Clasificación segundo a titularidade do capital

A maior parte das empresas españolas son privadas. Unha empresa é **privada** cando o seu titular é un particular.

Cando o capital pertence ao Estado e o seu titular é unha entidade pública estamos ante unha **empresa pública**. As empresas públicas non só pretenden a obtención de beneficios senón tamén outros fins como o desenvolvemento rexional, o mantemento de postos de traballo, a protección de recursos naturais, a actuación sobre sectores estratéxicos da economía...

Existen tamén as **empresas mixtas**, aquelas nas que unha parte do capital pertence ao Estado e a outra a particulares.

Citas para pensar

Cando aparecen novas condicións e problemas que desbordan a capacidade de homes e mulleres para facerles fronte individualmente, xorde a obriga do Goberno de atopar novas solucións".

Franklin D. Roosevelt

6. A clasificación xurídica das empresas

Fixácheste no final dos nomes comerciais dalgúnsas empresas: SA, SL, Soc. Coop., etc.? Que requisitos esixe a lei para ser empresario? Que significa ser autónomo? Montamos a empresa sos ou mellor en compañía? Escoitaches falar das sociedades mercantís? Se alguém decide crear unha empresa con outros, se monta unha sociedade, para quen son os beneficios? E as perdidas? Que se pode achegar? Diñeiro? Bens? Traballo?

Neste apartado do tema analizaremos a empresa desde un **punto de vista xurídico**, é dicir, analizaremos o que dín as leis sobre as formas que pode adoptar. Para iso, deixaremos a un lado a definición económica de empresa e centrarémonos na figura do **empresario** ou **empresaria**, que é:

- ✓ Quen asina os posibles contratos que negocia a empresa.
- ✓ Quen paga os impostos, os salarios, aos proveedores...
- ✓ Quen obtén beneficios.
- ✓ Quen emprega traballadores e traballadoras.
- ✓ E, en definitiva, quen responde da actividade empresarial.

¿Qué forma jurídica elijo para mi empresa?

¿Empresario individual?

¿Sociedad?

¿Qué tipo de sociedad?

Porque é o titular dos dereitos e obrigas contidos nas normas que componen o Dereito.

O **código de comercio**, que é unha norma moi importante na regulación das empresas e as súas relacóns, recoñece douis tipos de empresarios: o empresario individual e a sociedade.

- ✓ A **empresa individual**: é unha persoa física, titular e propietario exclusivo da súa empresa.
- ✓ A **sociedade ou empresario social**: é unha persoa xurídica a que asume a titularidade do negocio.

Aongo do tema desenvolveremos o seguinte esquema:

6.1. A elección da forma xurídica

A elección da forma xurídica é unha das primeiras decisións que deben tomar as persoas que emprenden unha actividade económica. Crees que é fácil decidirse? Como elixila e que importancia ten esta decisión? O proceso para a toma desta decisión debe ser o seguinte:

- ✓ Analizar os nosos obxectivos, as nosas necesidades e as nosas circunstancias.
- ✓ Estudar as formas xurídicas existentes.
- ✓ Elixir a que nos resulte más conveniente e facer a tramitación pertinente.
- ✓ Avaliar a nosa decisión ao longo da vida da empresa, por se é necesario cambiala, ben porque non fose a decisión acertada ou ben porque as nosas circunstancias se modificaron.

Que factores debemos ter en conta ao elixir a forma xurídica da nosa empresa?

Resumindo, podemos sinalar os seguintes:

- ✓ O **capital** necesario para a constitución da empresa ou as posibilidades económicas das persoas emprendedoras.
- ✓ O número de persoas que participen no proxecto empresarial.
- ✓ A **responsabilidade** que se está disposto a asumir. Pódese responder ás posibles débedas con todo o patrimonio ou limitarse a responsabilidade, por exemplo, ao capital que se achega.
- ✓ O **tamaño** da empresa.
- ✓ As **relacións** que manteñen os socios entre si. Pode haber socios que acheguen capital, outros que acheguen traballo; hai sociedades que se basean nas relacións persoais dos socios e outras nas que o único importante é a achega de capital.
- ✓ A **distribución de poder** e a forma de xestión.
- ✓ O **tipo de actividad** que se vai exercer. Por exemplo, banca, seguros, axencias de viaxe e outros esixen por lei constituír unha sociedade mercantil.
- ✓ A complexidade da **tramitación**.
- ✓ **Aspectos fiscales da empresa**. Que forma xurídica nos permite pagar menos impostos?
- ✓ As posibles **axudas, incentivos e subvencions** do Estado.
- ✓ A **imaxe** que queiramos dar ao exterior. Por exemplo, unha sociedade dá unha imaxe de maior tamaño e solvencia que unha empresa individual.

Autoavaliacián

Busca a afirmación incorrecta:

- Para o derecho ten moita importancia o empresario, porque é o titular dos derechos e das obligaciones que contrae a empresa.
- Un dos criterios para elixir a forma xurídica da empresa é o número de persoas que invisten na actividade.
- O código de comercio establece que hai dous tipos de empresas: a empresa individual e a sociedade.
- Logo de elixida a forma xurídica da nosa empresa non se pode modificar.

6.2. A empresa individual

Caso práctico

Mergullada é unha empresa individual.

Rosendo, o técnico informático que quere facerlle a páxina web a **Pequena**, asume os riscos da actividade que desempeña: para el son os beneficios e as perdidas, así como tamén as posibles sancións que poidan derivar do exercicio dunha actividade non legalizada.

Se así sucedese, tería que responder non só cos posibles beneficios obtidos da actividade, senón tamén cos seus bens (a casa que comprou, o coche, o diñeiro do banco...).

Rosendo cre que pode vivir deste traballo e desexa legalizar a súa situación, pero non sabe como. Por que Rosendo é un empresario individual?

6.2.1. Concepto de empresa individual

Unha das formas xurídicas más frecuentes é a de empresa **individual**. Unha soa persoa física achega o capital e para ela son tamén os beneficios. Ademais, en contrapartida, o empresario ou empresaria pode responder do cumprimento dos compromisos e das débedas dos que é titular, non só co capital achegado, senón tamén con todos os seus bens presentes e futuros. Por todo iso, é frecuente que esta persoa realice actividades directivas e mesmo que traballe na empresa.

Os **requisitos** que deben cumplirse para constituir esta forma xurídica, e que serán vistos máis adiante, son:

- Capacidade legal.
- Habitualidade.
- Actuar en nome propio.

¡Esta es mi empresa!

Esta forma empresarial é recomendable cando a persoa emprendedora inicia a súa actividade, talvez con moita ilusión pero con poucos recursos. Por que?

Que posibles vantaxes pode presentar a empresa individual?

- ✓ A constitución é sinxela, barata e rápida.
- ✓ Non se exige a achega dun capital inicial mínimo.
- ✓ Non é necesaria a participación doutras persoas.
- ✓ Estímase que é recomendable para empresas que prevexan un beneficio neto anual inferior a uns **90.000 euros** (tributa no IRPF de xeito progresivo segundo os beneficios logrados).
- ✓ A posibilidade de cobrar o paro, coñecido tecnicamente como **prestación por cesamento de actividade**, coa aprobación da [Lei 32/2010](#), que entrou en vigor o 6 de novembro do mesmo ano. Ten en conta que se comezou a cotizar por cesamento de actividade en novembro de 2010, polo que a posibilidade efectiva de cobrar a prestación por cesamento de actividade comezou en novembro de 2011, xa que, como mínimo, para percibilo é necesario ter cotizados 12 meses na cota de autónomos por tal continxencia.

Pero se a empresa se consolida, desexa medrar ou facer investimentos más arriscados, debemos lembrar que a responsabilidade é ilimitada. Chegado este momento, sería conveniente formularse un cambio na forma xurídica.

Reflexiona

Sabías que...

- ✓ Hai máis de tres millóns de empresas individuais en España.
- ✓ Os empresarios traballan máis de sete horas á semana máis que os asalariados.
- ✓ A idade media é de 43 anos. Un 30 % son mulleres.

Reflexiona

Como responde o cónxuge do empresario ou da empresaria?

O dereito civil español recoñece, principalmente, dous tipos de réximes económicos matrimoniais: o réxime de separación de bens e o réxime de ganancias.

No suposto do **réxime de separación de bens** cada cónxuge é propietario dos seus propios bens (bens privativos), polo que os bens que posúa o cónxuge do empresario ou da empresaria non se verán afectados polas súas actividades empresariais. É frecuente que os empresarios ou as empresarias individuais opten por este réxime, para que o risco da súa actividade só recaia no seu propio patrimonio.

Pero o **réxime de ganancias** é o máis frecuente na nosa sociedade actual. Por el fanse comúns para o marido e a muller as ganancias ou os beneficios obtidos por calquera deles (que serán bens gananciais), e que lles serán repartidos pola metade ao disolverse o matrimonio.

Xa que logo, no réxime de gananciais quedan afectados ao pagamento das posibles débedas contraídas como resultado das actividades mercantís os bens privativos do empresario e os bens comúns do matrimonio adquiridos polos beneficios obtidos de tales actividades.

Deste xeito, **se o titular da empresa individual é unha persoa casada**:

- ✓ Poderá vender ou gravar os seus bens propios ou adquiridos por actividade empresarial sen necesidade do consentimento do cónxuge.
- ✓ Os bens gananciais só poderán quedar suxeitos á actividade empresarial se o cónxuge do comerciante presta o seu consentimento, expreso ou presunto. É presunto cando, sabendo o cónxuge non comerciante que o seu cónxuge desenvolve unha actividade empresarial, non se opóna expresamente a iso.
- ✓ Respecto dos bens propios do cónxuge non comerciante esíxese consentimento presunto ou expreso.

6.2.2. Tipos de empresas individuais

O empresario individual é unha persoa física que realiza en nome propio unha actividade económica (comercial, industrial ou profesional) con ánimo de lucro e de forma habitual. A actividade empresarial será identificada legalmente co nome da persoa física titular do negocio, aínda que é posible actuar cun nome comercial.

O emprendedor de responsabilidade limitada é unha persoa física que, con limitación de responsabilidade baixo determinadas condicións, realiza de xeito habitual, persoal, directo, por conta propia e fóra do ámbito de dirección e organización doutra persoa, unha actividade económica ou profesional a título lucrativo, dea ou non ocupación a traballadores por conta aldea.

A achega de capital á empresa, tanto en calidade como en cantidade, non ten máis límite que a vontade do empresario.

É necesaria a inscrición no Rexistrio Mercantil.

O emprendedor poderá limitar a súa responsabilidade evitando que as débedas empresariais afecten a súa vivenda habitual baixo determinadas condicións (exceptuando ás debedas de dereito público):

- O emprendedor de responsabilidade limitada poderá obter que a súa responsabilidade e a acción do acreedor, que teña orixe nas débedas empresariais ou profesionais, non chegue á vivenda habitual do debedor, sempre que o seu valor non supere os 300.000 euros, valorada segundo os criterios do imposto sobre transmisións patrimoniais e actos xurídicos documentados, no momento da inscrición no Rexistrio Mercantil.
- No caso de vivendas situadas en poboacións de máis de 1.000.000 de habitantes, aplicarase un coeficiente do 1,5 ao valor do parágrafo anterior.
- Na inscrición do emprendedor no Rexistrio Mercantil correspondente ao seu domicilio, indicará o ben inmóvel, propio ou común, que non debe quedar obrigado polas resultas do xiro empresarial ou profesional.
- Non poderá beneficiarse da limitación de responsabilidade o debedor que actuara con dolo ou negligencia grave no cumprimento das súas obrigas con terceiros, sempre que así conste acreditado por sentenza firme ou en concurso declarado culpable.
- Salvo que os acredores presten o seu consentimento expresamente, subsistirá a responsabilidade universal do debedor polas débedas contraídas con anterioridade á súa inmatriculación no Rexistrio Mercantil, como emprendedor individual de responsabilidade limitada.

O emprendedor de responsabilidade limitada debe formular, de ser o caso, someter á auditoría de depositar as contas anuais da súa actividade empresarial ou profesional, de conformidade co previsto para as sociedades unipersonais de responsabilidade limitada. Con todo, quen tribute polo réxime de estimación obxectiva poderá dar cumprimento das obrigas contables e de depósito de contas mediante o cumprimento dos deberes formais que establece ese réxime fiscal e mediante o depósito dun modelo estandarizado de dobre propósito, fiscal e mercantil.

6.2.3. Requisitos para ser empresario individual

Os requisitos que a lei exige para ser empresa individual aparecen recollidos no seguinte quadro.

Algunos destes requisitos serán analizados con más profundidad na seguinte epígrafe

[Requisitos para ser empresa individual](#) (42,5 KB)

Reflexiona

Todos os empresarios individuais deben ser autónomos, pero non todos os autónomos son empresarios individuais.

Ao empresario individual chámasele comunmente autónomo. Con todo, son dous conceptos distintos:

Para a Seguridade Social entenderase por traballador por conta propia ou autónomo "aquele que realiza de forma habitual, persoal e directa unha actividade económica a título lucrativo, sen suxección por ela a contrato de traballo e aínda que utilice o servizo remunerado doutras persoas, **sexa ou non titular de empresa individual ou familiar**".

Da parte final desta definición legal despréndese que un autónomo pode non ser o titular da empresa.

Concretando: o autónomo é un réxime da Seguridade Social, e a obriga de darse de alta neste non xorde só polo feito de ser empresario; tamén teñen esta obriga, por exemplo, a persoa que ten o cargo de administrador dunha sociedade limitada, o comuneiro dunha comunidade de bens que traballa na empresa ou os traballadores autónomos economicamente dependentes (TRADE).

Daquela, **un empresario individual ten que ser autónomo, pero un autónomo non ten por que ser empresario individual.**

Este "sabías que" pretende explicar que moitas veces utilizamos o termo autónomo dunha forma errónea, pero se nos entendemos...

Para saber más

Se queres máis información sobre o traballador autónomo e o autónomo economicamente dependente podes consultar o seguinte recurso pdf, que é un folleto do Ministerio de Traballo.

[Folleto](#) (135 KB)

Ou consultar directamente o portal da Seguridade Social do Ministerio de Traballo e Inmigración, no apartado de Empresarios, con información sobre a inscrición do autónomo, a súa cotización e prestacións, que xa sabes que son distintas das dos traballadores do réxime xeral.

[Ministerio de Traballo e Inmigración](#)

Tamén é interesante a información que publican regularmente as asociacións de autónomos, que son dúas: a Unión de Profesionais e Traballadores autónomos (UPTA) e a Asociación de Autónomos (ATA).

[UPTA](#)

[ATA](#)

Ou consultar a lei que regula o estatuto do traballo autónomo.

[Estatuto do traballador autónomo](#)

Por último, propómosche a lectura dun interesante artigo, publicado na revista *Emprendedores*, que analiza as vantaxes e os inconvenientes da empresa individual.

[Artigo da revista *Emprendedores* sobre a empresa individual](#)

6.2.4. Explicamos algúns dos requisitos

✓ É unha persoa física con capacidade legal.

As persoas físicas teñen capacidade legal ao alcanzar a maioría de idade, coa condición de que teñan libre disposición dos seus bens.

Pero, quen non ten libre disposición dos seus bens?

- ◆ As persoas **incapacitadas xudicialmente** como consecuencia de deficiencias de carácter físico ou psíquico grave.
- ◆ As persoas declaradas xudicialmente **pródigos** debido á mala administración dos seus bens en prexuízo dos seus herdeiros e acreedores lexitimos. Por exemplo, o cónxuge dunha persoa ludópata pode solicitar a declaración de prodigalidade para que non poida dilapidar o seu capital no xogo prexudicando a súa familia.
- ◆ As persoas declaradas xudicialmente **en quebra**. Trátase de persoas insolventes, que non lles poden pagar aos seus acredores e que mediante un procedemento xudicial se inhabilitan para administrar os seus bens, e establécese a forma de lles facer frente ás débedas.

Todas estas persoas consideráranse **incapaces** para ser empresa de forma persoal, teñen limitada a súa capacidade de obrar e os seus actos **son nulos**. Excepcionalmente, pódese suplir a falta de capacidade de persoas menores e das incapacitadas, que poderán exercer o comercio a través dos seus representantes legais (pais, tutores ou curadores); por exemplo, na pregunta de autoavalación poderás atopar o caso dun neno que herda o negocio dos seus pais.

A lei tamén recolle determinados supostos referidos a persoas que, aínda que gozan de capacidade legal, teñen a **prohibición** de comerciar debido ao **seu cargo ou profesión** e en determinado ámbito territorial. Son, por exemplo, as persoas que ocupan o cargo de xuíz, maxistrado, fiscal, subdelegado do Goberno, corredor de Bolsa... Se estas persoas violasen a prohibición de comerciar, os actos que realizasen continuarían sendo válidos, pero as ditas persoas serían **sancionadas**.

◆ Realiza unha actividade empresarial como profesional e de forma habitual.

O empresario individual ten na empresa a súa profesión, o seu medio de vida, e non de forma esporádica senón duradeira no tempo. Lembro un compaño que cada vez que viña da súa vila nos vendía viño, queixo e aceite. Seguro que obtiña algúna ganancia, pero non por iso temos que consideralo un empresario individual.

✓ Exerce a súa actividade en nome propio.

O empresario ou empresaria asume os dereitos e as obrigas derivados da súa actividade e responde ante terceiras persoas cos seus propios bens e de forma ilimitada. Non son comerciantes os representantes legais ou os traballadores dunha empresa, pois exercen a súa actividade por conta do titular.

Autoavalación

Determina cal das seguintes persoas pode ser considerada empresario individual tendo en conta só as circunstancias do suposto que che damos en cada opción:

- Bríxida Aranda, orfa, menor de idade, que herda o negocio dos seus pais.
- Guillermo Romeu, representante legal de Bríxida.
- Un maxistrado do Tribunal Supremo.
- Silverio Díaz, por ser doador de sangue.
- Eva Ros; vende a súa casa e obtén uns beneficios de 12.000 euros en relación co prezo de compra.
- Tomás Núñez, declarado xudicialmente pródigo e que pretende montar unha xeadaría.
- A sociedade "E".
- Artur López, comercial da empresa DIPSA.

6.3. A comunidade de bens e a sociedade civil

Caso práctico

Mediana xurdiu como consecuencia dunha herданza: catro irmáns herdaron toda unha explotación agrícola e decidiron, porque esa foi a vontade dos seus pais, mantela en común sen necesidade de moitos trámites; a forma xurídica máis conveniente, polo menos en principio, foi unha comunidade de bens: "**Irmáns Valenzuela, CB**". Todos se levaban moi ben, era o más económico... Pero co tempo, e como o negocio ía "vento en popa", decidiron transformala noutra forma xurídica. Por que? Cales son as vantaxes e os inconvenientes das comunidades de bens?

Neste apartado trataremos de dúas formas xurídicas que non teñen carácter mercantil e que posúen moitas características comúns; trátase das comunidades de bens e das sociedades civís.

A **comunidade de bens** créase como consecuencia da explotación dunha propiedade común polos seus propietarios. Así, a comunidade de bens existe cando: "A propiedade dunha cousa ou dereito pertence proindiviso a varias persoas".

A razón social ou denominación da empresa pode ser calquera nome engadindo "comunidad de bens" ou as siglas "**CB**".

A **sociedade civil** é "un contrato polo cal dúas ou más persoas se obrigan a pór en común diñeiro, bens ou industria con ánimo de partir entre si as ganancias".

A denominación social é libre engadindo as siglas "**SC**" ou "**sociedade civil**".

A pregunta de autoavaliación deste apartado baséase nun suposto dunha sociedade civil.

Características das comunidades de bens e das sociedades civís.

- ✓ Non teñen personalidade xurídica e, por tanto, actúan a través das persoas físicas que as integran.
- ✓ Están integradas por polo menos **dúas persoas**.
- ✓ Non se esixe capital inicial mínimo.
- ✓ Os dereitos e as obrigas dos comuneiros e dos socios son proporcionais ás súas cotas de participación.
- ✓ Os seus pactos mantéñense secretos e cada un **actúa en nome propio** fronte a terceiros.
- ✓ Se hai falta de probas, presúmese que as participacións son iguais.
- ✓ **Non se esixe formalidade ningunha**; abondará con que dúas ou más persoas cheguen a ese acordo.
- ✓ En todo caso, se non hai outros pactos, réxese polas disposicións do **Código Civil**.
- ✓ Ante as débedas que contraía a empresa, responde o patrimonio communal en primeiro lugar e, se fose insuficiente, **responden os comuneiros ou socios de forma persoal e ilimitada**.
- ✓ Para os efectos fiscais e de seguridade social, as persoas que as integran funcionan como empresarios individuais.

Autoavaliación

Carlos e Ignacio, con pouco capital e moita ilusión, deciden pór en marcha unha empresa de servizos. Ambos traballarán na empresa, porán os seus coches á disposición desta e a chegarán un capital de 1.000 euros cada un. Ao comezo da actividade, e ata que a empresa se consolide e obteña beneficios, a forma xurídica que elixen é a de sociedade civil. A continuación detallamos algunas das características da empresa, pero hai unha que non é correcta. Cal?

- Carlos e Ignacio actúan en nome propio fronte á súa clientela.
- Os socios responden co seu patrimonio persoal e de forma ilimitada das débedas ás que a sociedade non poida fazer fronte.
- A creación da sociedade civil é custosa, longa e moi complicada.
- A empresa non ten personalidade xurídica. Os socios actúan coma se fosen empresarios individuais.
- A empresa chamarase "Carlos Ros e Ignacio Díaz, sociedade civil".
- Danse de alta na Seguridade Social no réxime de autónomos.

6.4. A sociedade de responsabilidade limitada

Caso práctico

Pequena é unha sociedade limitada. Cando as dúas persoas que iniciaron este proxecto elaboraban o seu plan de empresa xunto cun asesor do concello, os criterios que tiveron en conta para tomar esta decisión foron os seguintes:

- ✓ O obxectivo dos promotores: crear os seus propios postos de traballo.
- ✓ A intención de non involucrar o seu patrimonio persoal na marcha do negocio e o desexo de limitar a responsabilidade.
- ✓ A achega ao capital social de 4.000 euros cada unha.

Ao principio preocupáronse un pouco cos trámites, pero recibiron moita axuda da Administración, a través do portelo único

Sabes que as sociedades de responsabilidade limitada son as más numerosas no noso país? Por que será?

Pois por tres motivos: poden ser unipessoais, a responsabilidade das persoas que a constitúen é limitada, e o capital social requerido para a súa constitución é unha cifra non moi elevada.

6.4.1. Características da SRL

As **características** que as definen son as seguintes:

1. Poden estar integradas por unha ou máis persoas. Se só teñen un socio chámase **unipersoal**.
2. O **capital social**:
 - ✓ Está constituído por participacións **sociais** nominativas, do mesmo valor, indivisibles e acumulables.
 - ✓ Non pode ser inferior a **3.000 euros**.
 - ✓ Pódese achegar en metálico ou con bens, pero non se admite a achega de traballo ou servizos.
3. Os socios que desexan **transmitir** a súa participación social deben antes solicitar o consentimento da sociedade e ofrecerelles a dita participación ao resto dos socios ou á sociedade por se desexan adquirírlas (dereito de tenteo). Deste xeito, os **socios controlan a propiedade da empresa** e poden restrinxir ou impedir a entrada de novas persoas á sociedade.
4. A razón social debe ir sempre acompañada das siglas **SL** ou **SRL**.
5. A responsabilidade do socio limitáse ao capital achegado á sociedade.
6. Os seus órganos de goberno son:
 - ✓ A xunta xeral de socios (aproba as contas anuais, nomea e destitúe os administradores, aproba aumentos e reducións de capital, etc.)
 - ✓ O Consello de Administración ou administrador único.
7. O administrador da sociedade debe estar obligatoriamente dado de alta no **régime especial de autónomos** da Seguridade Social. Os socios que traballan para a sociedade en labores non directivas estarán dados de alta no **régime xeral da Seguridade Social**.
8. Tributan polo imposto sobre sociedades.

A sociedade limitada é **unha sociedade capitalista cuxo capital, que non pode ser inferior a 3.000 euros, está constituído por participacións sociais iguais, indivisibles e acumulables, e a responsabilidade dos seus socios está limitada á súa achega á sociedade**.

Reflexiona

NON TAN LIMITADAS...

- ✓ A limitación da responsabilidade ao capital achegado dificulta a consecución de créditos sen dispor do aval persoal dos socios, o cal significa que a responsabilidade non é de todo limitada, xa que se debe responder persoalmente, como avalistas, das posibles débedas da empresa.
- ✓ Os administradores ou membros do consello de administración das sociedades limitadas e anónimas poden responder con todo o seu patrimonio persoal das débedas da sociedade con Facenda, coa Seguridade Social ou como consecuencia dunha mala xestión (poden ter responsabilidade penal).

Autoavaliación

Recollemos algunas das características da sociedade limitada, pero hai unha que non é certa. Cal?

- O capital inicial mínimo non pode ser inferior a aproximadamente 3.000 euros.
- A responsabilidade dos socios limitáse ao capital achegado.
- Unha sociedade limitada pode ter só un socio ou socia; chámase, daquela, unipersoal.
- Os socios poden vender ou doar a súa participación social con total liberdade.

6.5. A sociedade limitada nova empresa (SLNE)

Caso práctico

Rosendo decidiuse a montar legalmente a súa empresa. O seu asesor recomendoulle deixar de ser unha empresa individual e converterse nunha sociedade limitada nova empresa: "**Rosendo López Rodríguez SLNE**". Está contento e convencido, parecerá unha empresa máis grande e sobre todo, vai desvincular os seus bens da marcha do negocio. Desta forma, no caso de que as cousas non lle fosen tan ben como se prevé no seu plan de negocio, os acredores non se poderían dirixir contra os seus bens persoais. A tramitación é sinxela e rápida, e ademais faise por internet.

Sabes que as administracións públicas fomentan a creación de sociedades limitadas? Por que? Pois porque normalmente son pequenas e medianas empresas.

Con este obxectivo creouse un tipo especial de sociedade limitada onde se simplifican os trámites ao máximo: a **SLNE**.

As súas **características** principais son:

1. Os socios só poderán ser **personas físicas**, ata un máximo de cinco. Pode ser unipersonal.
2. O capital social, dividido en participacións, poderá oscilar entre **3.012 e 120.202 euros**.
3. A denominación social compõe do nome e apelidos dun dos socios, máis un código alfanumérico (o que a fai única e inequívoca) e a lenda "sociedade limitada nova empresa" ou a súa abreviatura "**SLNE**".
4. Os socios posúen unha **responsabilidade limitada** respecto das débedas sociais.
5. Os seus **órganos sociais** son más sinxelos. Os administradores deben ser obrigatoriamente socios.
6. Gozan dun modelo de contabilidade **simplificada**.
7. Pódense constituir mediante un **proceso telemático en 48 horas** a través do chamado DUE (documento único electrónico) no seguinte enderezo de internet: <http://www.circe.es>.
8. Goza de certas **vantaxes fiscais** para axudar a superar os primeiros anos de actividade.

Sociedad
Limitada
Nueva
Empresa

S.L.N.E.

6.5.1. Cuestiós de interese sobre a SLNE

Reflexiona

A conta aforro-empresa é unha figura afín á conta aforro-vivenda, só que neste caso as cantidades que os emprendedores van depositando no fondo deben destinarse á constitución dunha empresa, cunha duración mínima de dous anos, con polo menos un local e un empregado e coa forma xurídica de SLNE.

Quen se decida por esta figura, que non é incompatible con outras, poderá deducir un 15 % das cantidades depositadas no imposto sobre a renda das persoas físicas, aplicable a un máximo de catro anos co límite de 9.000 euros.

Para saber máis

A Dirección Xeral de Política da Pequena e Mediana Empresa, do Ministerio de Industria, ten habilitada unha web na que se permite a tramitación telemática da **SLNE**. Nela poderás atopar información sobre os puntos de asesoramento e inicio de tramitación telemática (**PAIT**). Na seguinte ligazón poderás investigar onde está o PAIT máis próximo na túa localidade ou coñecer un documento único electrónico (**DUE**). Tamén hai un vídeo informativo sobre tramitación telemática.

[Tramitación telemática da SLNE](#)

Autoavaliacián

Se montas unha SL, parecerá que a túa empresa é máis grande, que tes más experiencia; os clientes terán más confianza. Pero os provedores e os bancos terán más receos en concederche créditos, verdadeiro?

- Verdadeiro.
- Falso.

Unha SLNE pode ser constituída por catro persoas físicas, cun capital social de 70.000 euros, por medios telemáticos.

- Verdadeiro.
- Falso.

6.6. A sociedade limitada de fundación sucesiva

Sociedade de carácter mercantil, sen capital mínimo, de réxime idéntico ao das sociedades de responsabilidade limitada, salvo certas obrigas tendentes a garantir unha adecuada protección de terceiros (por exemplo, límites á retribución de socios e administradores ou responsabilidade solidaria dos socios en caso de liquidación).

Características

- Carácter mercantil, calquera que sexa a natureza do seu obxecto e a personalidade xurídica propia.
- Non existe capital social mínimo; ata que se chegue á cifra de capital social de 3.000 euros a sociedade estará suxeita ao réxime de formación sucesiva de acordo coas seguintes regras:
 - Destinarase á reserva legal unha cifra polo menos igual ao 20 % do beneficio do exercicio sen límite de cuantía.
 - Logo de cubertas as atencíons legais ou estatutarias, só poderán repartirse dividendos aos socios se o valor do patrimonio neto non é ou, como consecuencia da repartición, non resulta inferior ao 60 % do capital legal mínimo.
 - A suma anual das retribucións satisfeitas aos socios e administradores para o exercicio de tales cargos durante estes exercicios non pode exceder o 20 % de patrimonio neto do correspondente exercicio, sen prexuízo da retribución que lles poida corresponder como traballador por conta aldea da sociedade ou mediante a prestación de servizos profesionais que a proposta sociedade concerte con estes socios e administradores. Só poderán ser obxecto de achega social os bens ou dereitos patrimoniais susceptibles de valoración económica, pero en ningún caso traballo ou servizos.
- Achechas sociais.
 - Todas asachechas se consideran realizada a título de propiedade, a non ser que se estipule o contrario.
- Achechas de diñeiro.
 - Estableceranse en moeda nacional. Se é en moeda estranxeira determinarase a súa equivalencia en euros de acordo coa lei.
 - Ante notario deberá acreditar a realidade dasachechas de diñeiro mediante notificación do depósito destas cantidades a nome da sociedade nunha entidade de crédito que o notario incorporará á escritura.
- Achechas non de diñeiro.
 - Délvense describir na escritura de constitución ou na de aumento de capital, así como a súa valoración en euros e a numeración das participacións asignadas en pagamento.
 - É de aplicación o disposto na lei de sociedades de capital.
 - As participacións sociais non teñen o carácter de valores, non poden estar representadas por medio de títulos ou anotacións en conta, nin denominarse accións.

Trazos diferenciais

- Non é necesaria aachecha inicial dun capital mínimo.
- Existencia de obrigas específicas para garantir a protección de terceiros nas súas relacións financeiras, laborais e comerciais.

6.7. A sociedade anónima

Caso práctico

Grande comezou como unha sociedade limitada, pero chegou un momento no que quixo medrar, abrir novas fábricas, conquistar novos mercados, contratar máis persoal... Todo isto supuña un custo económico importante e expuxérонse dúas opcións: pedir un crédito e pagar xuros, ou ampliar o capital da sociedade a través de achegas económicas doutras persoas que, a cambio de asumir os posibles riscos da actividade, participaban, en proporción ás súas achegas, nos beneficios da actividade. Optaron por esta segunda opción; agora chámase **Grande SA**.

A sociedade anónima é unha sociedade capitalista dedicada a actividades empresariais, cuxo capital social, que non pode ser inferior a 60.000 euros, está dividido en accións e na que os socios teñen unha responsabilidade limitada e non persoal fronte ás débedas sociais. É a forma xurídica más conveniente para as grandes empresas.

As **características** que a definen son:

1. O capital social está dividido en accións _____ que representan _____ partes alícuotas do capital social e cuxa transmisión é libre.
2. O capital social inicial para a súa constitución é como mínimo de 60.000 euros.
3. Poden ser socios destas persoas tanto físicas como xurídicas.
4. Na razón social deberá figurar obrigatoriamente a indicación "**sociedade anónima**" ou a súa abreviatura "**SA**".
5. Poden estar integradas por un socio ou máis. Se é unha soa persoa, chamarase unipessoal.
6. Os dereitos e deberes dos socios están en función da súa achega ao capital social.
7. Os socios teñen unha responsabilidade limitada á súa achega, é dicir as débedas da sociedade non afectan o seu patrimonio persoal.
8. Os socios teñen derecho a participar nos beneficios sociais (dividendos), a subscribir de forma preferente as novas accións que emita a sociedade, a asistir e votar nas xuntas de accionistas e a recibir información puntual sobre a sociedade.
9. Os órganos sociais que a rexen son:
 - ✓ A **xunta xeral** (formado pola totalidade de socios e socias que por maioría deliberan e deciden sobre asuntos da súa competencia. Cada acción representa un voto; por tanto, os socios que máis accións posúen son os que teñen o control da sociedade).
 - ✓ **Os administradores e o consello de administración** (cando a administración se confie a máis de dúas persoas) que realizan a función executiva de acordos e de representación da sociedade.

As **vantaxes** de constituírse en SA son a posibilidade de financiarse a través de investidores, a doada transmisión das accións e a responsabilidade limitada dos socios. Os **inconvenientes** son o capital mínimo que se vai achegar, o pouco control do capital, ao ser libre a transmisión das accións, estar sometida a auditorías de contas e o complexo do seu funcionamento. Por todo o anterior, esta forma xurídica é habitual en grandes empresas, que mobilizan moito capital, e inadecuada para pequenos negocios.

Reflexiona

AS SOCIEDADES ANÓNIMAS DEPORTIVAS

Son un tipo especial de sociedade anónima que adoptan determinadas entidades (clubs ou equipos profesionais) cuxo obxecto social é o desenvolvemento dun certo tipo de deporte en competición de maneira profesional nun ámbito estatal. Están obligadas a converterse en SAD as entidades que participen en competicións profesionais como a primeira e a segunda división de fútbol, e a ACB de baloncesto.

AS GRANDES SA COTIZAN EN BOLSA

Existe un mercado específico de accións que é a Bolsa de Valores. A Bolsa é un mercado de capitais organizado, institucionalizado, oficialmente regulado, con intermediarios e formas de contratación específicas, onde se realizan operacións de compra e venda de accións e obrigas. Só as grandes empresas cotizan en Bolsa.

6.8. Empresas de economía social

Todo polos cartos?

Non necesariamente. As empresas perseguen de xeito directo e prioritario a obtención de beneficios económicos. Pero neste apartado imos tratar dun tipo especial de organizacións empresariais que vinculan, e mesmo supeditan, o logro destes beneficios aos **valores da economía social**. Estes valores son os seguintes:

- ✓ Primacía das persoas sobre o capital.
- ✓ Organización e cultura empresarial con vocación de xestión participativa e democrática.
- ✓ Conxunción dos intereses dos membros usuarios e do interese xeral.
- ✓ Defensa e aplicación dos principios de solidariedade e responsabilidade entre os seus membros.
- ✓ Autonomía de xestión e independencia respecto dos poderes públicos.
- ✓ Aplicación da maior parte dos excedentes á consecución de obxectivos a favor do interese xeral, dos servizos aos membros e o desenvolvemento sustentable.

As empresas de economía social máis importantes son as **sociedades laborais e as cooperativas**, das cales nos ocuparemos nos seguintes apartados. A continuación definiremos brevemente outras **formas xurídicas relacionadas coa economía social**:

- ✓ **As sociedades agrarias de transformación (SAT)**: son sociedades civís con finalidade económico-social con relación á producción, transformación e comercialización de produtos agrícolas, gandeiros ou forestais, a realización de melloras no medio rural, promoción e desenvolvemento agrarios e a prestación de servizos comúns que sirvan a esa finalidade.
- ✓ **As mutualidades**: unha mutualidade ou mutua é unha entidade sen ánimo de lucro cuxos socios, chamados mutualistas, contribúen ao financiamento da institución cunha cota social. Co capital acumulado a través das cotas sociais dos mutualistas, a institución brinda os seus servizos a aqueles socios que os necesiten. As mutualidades más frecuentes son as de seguros e as de accidentes de traballo e doenzas profesionais.
- ✓ **As fundacións**: a fundación é unha organización con personalidade xurídica e sen ánimo de lucro que, por vontade de quien a creou, ten afectado o seu **patrimonio** á realización dun fin de interese xeral.
- ✓ **As empresas de inserción**: a empresa de inserción é aquela sociedade mercantil ou sociedade cooperativa legalmente constituída que, debidamente cualificada polos organismos autonómicos competentes na materia, realice unha actividade económica cuxo obxecto social teña como fin a integración e formación sociolaboral de persoas en situación de exclusión social como tránsito ao emprego ordinario.
- ✓ **Os centros especiais de emprego**: organizacións económicas constituídas para ofrecer formación e emprego a persoas con discapacidade.
- ✓ **As organizacións non gobernamentais (ONG)**: unha organización non gubernamental (ONG) é unha entidade de carácter privado, con fins e obxectivos humanitarios e sociais definidos polos seus integrantes, creada independentemente dos gobernos locais, rexionais e nacionais, así como tamén de organismos internacionais. Pode adoptar diferentes formas xurídicas (asociación, fundación, cooperativa, etc). Están integradas por voluntarios e fináncianse a través de diversas fontes: persoas particulares, estados, organismos internacionais, empresas, outras ONG, etc.

OENEGE
OENEGE es una ONG
que lucha contra la
desertización del planeta

Para saber más

Se queres máis información sobre as empresas de economía social podes consultar a interesante web da Confederación Empresarial Española da Economía Social.

[CEPES](#)

Citas para pensar

O artigo 129.2 da **Constitución española de 1978** establece: "Os poderes públicos promoverán eficazmente as diversas formas de participación na empresa e fomentarán, mediante unha legislación adecuada, as sociedades cooperativas. Tamén establecerán os medios que faciliten o acceso dos traballadores á propiedade dos medios de producción".

6.8.1. A sociedade laboral

Denomínanse laborais aquelas sociedades -limitadas ou anónimas- nas que más da metade do capital social pertence aos traballadores que nela prestan os seus servizos retribuídos de forma directa e persoal, e cuxa relación laboral sexa a xornada completa e por tempo indefinido.

As sociedades laborais van ter as características da sociedade limitada ou anónima, en función da forma que adopten, coas peculiaridades que se expoñen a continuación.

Características:

1. A razón social irá acompañada das siglas "**SAL**" para as sociedades anónimas laborais e de "**SLL**" para as sociedades limitadas laborais.
2. O capital social está dividido en **accións ou participacións laborais** -en poder dos traballadores- e **accións ou participacións** non laborais.
3. O número mínimo de **socios é de 3**. Ningún socio pode ter máis dun terzo do capital social.
4. Existen dous tipos de socios: **os socios traballadores** -que prestan os seus servizos na empresa por tempo indefinido e a xornada completa- e **os socios capitalistas**, propietarios de accións ou participacións. Pode haber traballadores por conta allea que non sexan socios.
5. O **capital mínimo** para constituirse é de 60.000 euros no caso das sociedades anónimas laborais e de 3.000 euros para as sociedades limitadas laborais.
6. Necesitan unha **cualificación laboral do Ministerio de Traballo** e son rexistradas nun rexistro específico.
7. Estas empresas poden contratar traballadores, que non teñen a condición de socios, con limitacións: os traballadores indefinidos non socios non poden superar o **15 %** das horas traballadas anualmente polos socios traballadores. Se a sociedade ten menos de 25 traballadores, a porcentaxe será do 25 % como máximo.
8. Á hora de **transmitir as accións ou participacións**, a orde de preferencia é a seguinte: traballadores con contrato indefinido non socios, socios traballadores, socios capitalistas e persoas alleas á empresa. O obxectivo desta medida é incrementar o número de socios traballadores.
9. Existe obriga de constituir unha reserva especial (fondo especial de reserva) de polo menos o **10 % dos beneficios** obtidos en cada exercicio.
10. Tributa no **imposto sobre sociedades** e goza dalgúns **beneficios fiscais**.
11. Baséanse no principio de solidariedade entre os socios e no principio democrático de "unha persoa (socio) un voto".
12. Non hai afán de lucro ou de obtención da máxima rendibilidade do capital; os socios achegan capital e traballo e obteñen unha remuneración conjunta en función da actividade realizada.
13. Non existe libre transmisión de accións nin de participacións.
14. O capital é variable. Constitúese polas achegas dos socios.
15. O fondo especial de reserva só poderá destinarse á compensación de pérdidas no caso de que non existan outras reservas dispoñibles suficientes para este fin.

Cando é conveniente crear unha sociedade laboral?

Poden responder a dúas situacións:

- ✓ Transformación dunha sociedade mercantil preexistente. Por exemplo, o caso dunha sociedade anónima que atravesa unha grave crise e, para evitar a súa desaparición, os traballadores pasarán a ser socios-traballadores para evitar a perda de postos de traballo, creando unha sociedade limitada laboral.
- ✓ Creación dunha nova sociedade con estas características.

La principal finalidad de las sociedades laborales es crear empleo
Los socios son a la vez trabajadores y titulares de la empresa

Para saber más

Para ampliar información, consulta a Confederación Empresarial de Sociedades Anónimas Laborais (CONFESAL).

[CONFESAL](#)

6.8.2. A sociedade cooperativa: características

Para empezar a abrir boca neste apartado, propómose que vexas este vídeo sobre cooperativas.

Resumo textual alternativo

A cooperativa é unha sociedade constituída por persoas que se asocian, en réxime de libre adhesión e baixa voluntaria, para a realización de actividades empresariais, encamiñadas a satisfacer as súas necesidades e aspiracións económicas e sociais, con estrutura e funcionamento democrático.

En xeral, as cooperativas, como empresas de economía social, non pretenden a obtención de lucro; o seu obxectivo é **facilitarlle os seus membros emprego ou servizos**.

As características que as definen son:

1. As persoas e o seu labor social priman sobre o capital.
2. A razón social vai sempre acompañada da lenda sociedade cooperativa ou "S. Coop."
3. Tipos de socios e socias:
 - **Socios traballadores**, que achegan traballo.
 - **Socios inactivos**, que o son malia cesaren na actividade da sociedade.
 - **Socios colaboradores**, que só participan en actividades accesorias.
 - **Asociados** (ou adheridos), que só achegan capital sen realizaron actividade ningunha na empresa (o seu número e o capital que achegan está limitado).
4. **Libre adhesión e baixa voluntaria** dos socias. Á persoa que perde a condición de socio reembolsárselle as achegas ao capital da cooperativa.
5. Estrutura, xestión e control **democráticos**, todos os cooperativistas teñen a mesma capacidade de decisión; non depende do capital achegado. Igualdade de dereitos e obrigas.
6. Participación nos beneficios: denominase "retorno cooperativo" e del participan en función das actividades, operacións ou servizos que realizasen.
7. A responsabilidade ante as débedas sociais é limitada, salvo que os estatutos dispoñan o contrario.
8. Débense crear necesariamente, cos resultados procedentes da actividade:
 - O **fondo de reserva** obligatorio, destinado ao desenvolvemento e á garantía da cooperativa.
 - O **fondo de educación e promoción**, que se dedica á formación e o perfeccionamento dos socios. Así, gran parte dos beneficios se reinvesten en creación e mellora de emprego e en actividades sociais.
9. Tributan no imposto sobre sociedades e gozan de vantaxes fiscais.
10. Os socios poden cotizar á Seguridade Social acolléndose ao réxime xeral ou ao de traballadores autónomos.
11. Os órganos de xestión da cooperativa son:
 - A **aseamblea xeral**, na que participan todos os socios (cada socio, un voto). É o órgano soberano e os seus acordos son obligatorios,
 - O **consello reitor**, órgano xestor da cooperativa.
 - Os **interventores**, que controlan a xestión económica
 - O **comité de recursos** (opcional), que resolve as reclamacións formuladas polos cooperativistas.

En la cooperativa lo importante son las personas, no el capital

6.8.3. A sociedade cooperativa: tipos

A primeira clasificación que imos estudar é a que divide as cooperativas en cooperativas de primeiro grao e cooperativas de segundo e ulterior grao. As primeiras, que son as más frecuentes, tamén se subdividen noutros tipos que veremos a continuación.

1. **Cooperativas de primeiro grao**, formadas por tres socios como mínimo, que poden ser persoas físicas ou xurídicas (unha sociedade, un concello...). Poden ser de moitos tipos, e destacamos os seguintes:

- ✓ Cooperativas **de traballo asociado**. O obxectivo dos cooperativistas é crear os seus propios postos de traballo
- ✓ Cooperativas **de consumidores e usuarios**. Por exemplo, un ximnasio utilizado polos cooperativistas.
- ✓ Cooperativas **de vivendas**. Pessoas que se asocian para construíren as súas vivendas.
- ✓ Cooperativas **agrarias**. Os produtores asócianse para a utilización de maquinaria ou venda común dos seus produtos.
- ✓ Cooperativas **de servizos**. Por exemplo, unha cooperativa que distribúe medicamentos aos farmacéuticos locais
- ✓ Cooperativas **de transportistas**. Os taxistas adoitan agruparse utilizando esta forma xurídica
- ✓ Cooperativas **de seguros**. Aseguran os cooperativistas ante determinadas eventualidades.
- ✓ Cooperativas **sanitarias**. Aseguran os seus membros contra riscos relacionados coa saúde.
- ✓ Cooperativas **de crédito**. Moitas caixas de aforo son cooperativas.
- ✓ Cooperativas **de ensino**. Posibilitan o acceso da xente nova ao coñecemento práctico de técnicas de organización empresarial fomentando a cultura emprendedora.

2. **Cooperativas de segundo e ulterior grao**, formadas por varias cooperativas. Por exemplo, varias cooperativas agrícolas crean unha cooperativa de segundo grao para a exportación dos seus produtos.

Las cooperativas reciben ayudas y subvenciones del Estado

Para saber máis

O programa Empresa de Xuventude Europea (EXE) é un proxecto educativo no que o **alumnado de educación secundaria e ciclos formativos** xestiona unha cooperativa de comercio internacional na que intercambia produtos con alumnado de cooperativas doutras rexións ou países. EXE conta co recoñecemento da Comisión Europea como exemplo de boas prácticas para o fomento da cultura emprendedora no sistema educativo. Has atopar máis información sobre este programa na seguinte ligazón:

[Empresa de Xuventude Europea](#)

7. As franquías

Caso práctico

A Pequena fixéronlle unha oferta: **formar parte dunha franquía**. En principio, a oferta resultoulle moi tentadora: terán un nome máis coñecido, faranlle a publicidade, recibirán formación permanente, aumentará a clientela, serán más competitivos... Pero hai que facer un importante investimento, hai que someterse a moitas normas, será unha más entre tantas...

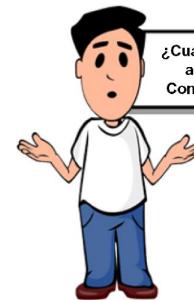

Ocorreuche que visitaches por primeira vez un centro comercial e pareceuche igual que tantos outros? As mesmas tendas, as mesmas marcas, a mesma disposición do espazo, a mesma forma de atendernos, os mesmos produtos... Isto ocorre nas grandes superficies, tamén nas rúas comerciais das cidades da miña localidade, da miña comunidade autónoma, de España, mesmo da maioría dos países desenvolvidos... A este fenómeno están a contribuir en gran medida as franquías. Pero... que é unha franquía?

A **franquía** é unha fórmula empresarial que nace do acordo entre dúas persoas ou empresas: o franqueador e o franqueado.

O **franqueador** cédelle ao franqueado o dereito para fabricar, utilizar ou comercializar un produto, un servizo, un nome ou unha marca comercial, un know-how, xunto co coñecemento necesario para realizar o negocio, a cambio dunha contraprestación económica, denominada canon ou royaltie.

O **franqueado** realiza a achega financeira e persoal para desenvolver e explotar o negocio e comprométese a seguir as normas do franqueador.

Para saber más

En internet hai moitas páxinas sobre franquías. Na tarefa deste tema pedímosche que busques algunha relacionada cos estudos que estás a cursar. Para investigares, podes utilizar páxinas como as seguintes:

[Economía Doméstica](#)

[Mundofranquicia](#)

[Tormo](#)

[Franquiciadores](#)

[Buscafranquicias](#)

[Emprendefranquicias](#)

[Soyentrepreneur](#)

8. Formas de concentración empresarial

Coñeces casos recentes de empresas que se fusionaron para seren más competitivas? Sabes que algunas prácticas comerciais entre empresas están prohibidas porque van contra a libre competencia? Como che pode afectar a ti como consumidor o feito de que empresas dun mesmo sector cheguen a acordos para elevaren os seus prezos ou ofreceren unha determinada cantidade de produto? Que che parece que exista un órgano na Unión Europea que controle e sancione esas prácticas?

Algunhas empresas, para creceren, alcanzaren maiores cotas de venda ou accederen a outros mercados, recorren a fusións, acordos ou participación noutras empresas. Estamos a falar do que se denomina **concentración empresarial ou industrial**. As formas de concentración más importantes son as seguintes:

- ✓ **Cártel:** asociación de empresas do mesmo sector que concertan acordos sobre o volume de producción, prezos... dun mesmo producto para incrementar así os seus beneficios. Están prohibidos pola Unión Europea.
- ✓ **Trust:** fusión de empresas dun mesmo sector que se someten a unha única xestión, que perden a súa independencia e buscan monopolizar ou ser más competitivas nalgún sector do mercado. Por exemplo, varias caixas de aforros fusionanse para seren más competitivas e ampliaren o seu ámbito de actuación.
- ✓ **Holding trust:** trátase dunha empresa que posúe participación no capital social doutras empresas e controla a súa actividade. Están permitidos sempre que non afecten a libre competencia nin o resultado da fusión teña posición dominante no mercado ou abuso. Exemplos de holding son o grupo Inditex, o BBVA e BSCH.

Para saber máis

Para saber máis sobre fusións empresariais, concretamente de pequenas e medianas empresas (PME), recomendámósche a lectura dun interesante artigo da revista *Emprendedores*, que trata sobre este tema dunha forma moi ilustrativa e con exemplos moi significativos.

[Fusións empresariais en PME](#)

8.1. Concentración empresarial: información de interese

Pareceunos interesante incluír información sobre as competencias da Comisión Europea en materia de fusións empresariais e ilustrámola con algúns exemplos.

Reflexiona

- ✓ En Europa, as fusións de empresas dun mesmo sector poden limitarse por parte da Comisión Europea. Iso ocorreu coas empresas alimentarias Unilever e Bestfoods, que limitaba a competencia no mercado das sopas instantáneas e salsas alimentarias. A operación prexudicaría os consumidores, que verían minguadas as súas posibilidades de elección e encarecidos os prezos. Por iso, as partes propuxeron a venda de aproximadamente uns 1.000 millóns de euros da súa actividade empresarial aos competidores, o que lle permitiu á Comisión Europea autorizar con condicións a fusión.
- ✓ En 2004, Microsoft foi multada pola Comisión Europea por abuso de posición dominante no mercado de sistemas operativos de computadores persoais. Retivera información que os servidores dos seus competidores necesitaban para poder "falar" con computadores equipados con sistema operativo Windows e ademais supeditaba a compra de Windows á de Windows Media Player, o que atraía os provedores de contidos e aplicacións cara á plataforma Windows. De que figura estamos a falar?
- ✓ O Cártel das Vitaminas. Alucinante!!!! En 2001, a Comisión Europea multou oito empresas (entre elas Hoffman-La Roche) pola súa participación en cárteles destinados a eliminar a competencia no sector das vitaminas. As vitaminas utilízanse en multitud de produtos, desde os cereais, as galletas ou as bebidas aos pensos, produtos farmacéuticos e cosméticos. Durante case 10 anos, as empresas puideron aplicar prezos más elevados que o que permitise a competencia, o que prexudicou os consumidores e lles permitiu ás empresas embolsar beneficios ilícitos!

Para saber más

Se che interesa o tema da competencia nos mercados europeos recomendámosche a páxina web da Comisión Europea.

[Competencia nos mercados europeos](#)

Autoavaliación

En 2007, catro grandes fabricantes de ascensores e escaleiras mecánicas (Otis, Kone, Schindler e Thyssen Krupp) foron multados con 992 millóns de euros pola Comisión Europea por pactaren prezos elevados e intercambiaren información confidencial para se repartiren o mercado en Bélxica, os Países Baixos, Luxemburgo e Alemaña. De que tipo de concentración industrial estamos a falar?

- Trust.
- Cártel.
- Monopolio.
- Hólding trust.

9. As incubadoras ou viveiros de empresas

Algúns organismos públicos apoian a creación de empresas mediante a oferta de viveiros -tamén chamados incubadoras ou sementeiros de empresas-. Coñécelos? Sabes o que son e onde atopalos?

Trátase de apoiar a creación de negocios durante un determinado tempo, ao comezo da actividade empresarial, facilitándolos o local e a infraestrutura, dándolles apoio financeiro, asesoramento xurídico, laboral, fiscal, etc.

Institucións como as cámaras de comercio teñen viveiros de empresas. Tamén poden prestar este tipo de apoio organismos ou institucións como o concello, a deputación provincial, asociacións de empresarios, universidades, etc.

Para saber máis

Se queres acceder a máis información, consulta a web da cámara de comercio da túa provincia, ou algunha das seguintes ligazóns:

- ✓ Centros europeos de empresas innovadoras (CEEI). Atópanse agrupados en ANCES (**Asociación Nacional de CEEI Españolis**).

[ANCES](#)

- ✓ Asociación de Parques Científicos e Tecnológicos de España.

[APTE](#)

10. Empresas de economía mergullada

Caso práctico

Mergullada ofrece os seus servizos de elaboración de páxinas web para empresas cun orzamento moi económico. Por que?

Pois porque o informático, que é á vez o empresario e único traballador, non está dado de alta na Seguridade Social, non paga o IVE nin o IRPF, é unha persoa que fixo dunha afección o seu medio de vida, pero non cumple as normas que establece o Estado para a regulación e o control das empresas: forma parte do que se denominan empresas de economía **mergullada**.

Mergullada díolle a Pequena que non lle dará factura polos servizos informáticos que lle vai prestar e que, por tanto, non lle cobrará o IVE. **Pequena** está a pensar se aceptar ou non o trato, porque ao non ter factura non pode recibir a axuda por modernización do negocio que lle ofreceu o concello. Ademais, cuestiónase que ocorrerá se ten que reclamar por algúns motivo.

As denominadas **empresas de economía mergullada** realizan actividades económicas eludindo, total ou parcialmente, as normas que regulan a actividade empresarial:

- ✓ Non pagan impostos.
- ✓ Non cotizan á Seguridade Social.
- ✓ Contratan traballadores de forma precaria.
- ✓ Non cumplen a normativa de saúde laboral.
- ✓ Son empresas que están en permanente inestabilidade.
- ✓ Non poden acceder a créditos nin axudas.
- ✓ As persoas que as integran non teñen dereito a prestacións da Seguridade Social.
- ✓ Poden ser multadas por desenvolveren actividades fóra da legalidade.

Reflexiona

A economía mergullada en España e Italia representa máis do 20 % do PIB. En España é o equivalente a 240.000 millóns de euros. O caso extremo na Comunidade Europea é Grecia, con máis do 30 % do PIB.

Autoavaliación

Busca e elixe a afirmación incorrecta.

- Os viveiros de empresas favorecen a creación e a consolidación de novas empresas ao ofrecerles unha estrutura física e de servizos ao comezo da actividade.
- Os viveiros de empresas contribúen a incrementar o tecido produtivo local e favorecen a creación de emprego.
- As franquías ofrécenlle ao franqueador unha posibilidade de crecemento na que comparte gastos co franqueado.
- As empresas de economía mergullada implican un bo desenvolvemento económico do país.

11. Exemplo de empresas de servizos: empresas relacionadas coa educación infantil

As empresas relacionadas coa educación infantil (EIN) son empresas de servizos. Concretamente, prestan **servizos persoais** e, por tanto, pertenecen ao sector **terciario**.

Nunha porcentaxe moi elevada son **pequenas empresas** (a maioría microempresas).

A forma xurídica que adoptan dependerá de factores como o número de socios do proxecto empresarial, o capital inicial co que se conte, a responsabilidade económica que se estea disposto a asumir, a posibilidade de axudas ou subvencións...

Con todo, é importante que saibas que a forma xurídica máis habitual para as empresas incluídas no sector de educación infantil é a de empresa individual ou sociedade civil, aproximadamente un 55 %, seguidas das sociedades de responsabilidade limitada: sociedade limitada, sociedade unipersonal, sociedade limitada nova empresa, sociedade limitada laboral e sociedade cooperativa. Está a adquirir un grande impulso a prestación deste tipo de servizos por parte de asociacións sen ánimo de lucro (asociacións de discapacitados, asociacións de veciños, asociacións de pais, entidades relixiosas...).

Moitas escolas infantís son **privadas**, aínda que na maioría dos casos establecen concertos co Estado a través das administracións autonómica e local, para que lles financien determinados servizos (prazas, comedor, aula matinal, ludotecas...). Denomínanse, neste caso, **concertadas**.

Doutra banda, existen **escolas infantís de titularidade pública**, que pertenecen integralmente ao Estado, de maneira similar ao que ocorre cos colexios de primaria ou os institutos de secundaria públicos.

Existen moitas **ONG** relacionadas co mundo da educación; incluímos a ligazón a unha delas.

[Liga española de educación](#)

12. Lecturas recomendadas

Gústache ler? Ocorréusenos que talvez che apeteza ler un pouco sobre o contido deste tema. Por iso non queremos perder a oportunidade de compartir contigo algúns libros que nos pareceron interesantes e ilustrativos

- ✓ ➔ ***El Libro negro de las firmas de marca.*** Klaus Werner e Hans Weiss. Editorial DEBOLSILLO

Escrito por dous xornalistas austriacos que denuncian os abusos das multinacionais, como que 12 millóns de nenos e nenas menores de 14 anos traballan nas chamadas "fábricas da suor" do Terceiro Mundo producindo a roupa, os xoguetes ou os computadores que compra Occidente, que nas fábricas de Indonesia ás mulleres as despiden durante a menstruación para que non perdan tempo en ir ao baño ou como os pesticidas utilizados nalgúnhas plantacións ocasionaron mortes e problemas de fertilidade entre os traballadores centroamericanos. Afírmase tamén no libro que os negocios de moitas destas multinacionais serven para manter no poder as ditaduras de Sudán e Birmania, ou financiar a guerra no Congo.

- ✓ ➔ ***El libro negro del emprendedor.*** Fernando Trías de Bes. Editorial. Empresa Activa, 2007

Na segunda parte deste libro, titulada ***Socios: créditos a largo plazo y al 22 %***, cuéstionase como evitar o fracaso de montar un negocio con outras persoas, **analizando por que se adoita fracasar**. Os "asaltos" (capítulos) desta parte do libro son así de suxestivos:

Antes só que ben acompañado. Cando de verdade fan falta socios.

Con quen se metería nun submarino para dar a volta ao mundo? Como escolher e pactar cos socios.

Nin a Deus o que é de Deus nin a César o que é de César. Como pactar cos socios.

Exercicio de futuroloxía. Por que se pelexará cos seus socios.

Se desexas realizar unha aventura emprendedora con outras persoas, recomendámósche a súa lectura.

- ✓ ➔ ***Fabricado por mujeres: género, la industria de la confección global y el movimiento por los derechos de las trabajadoras.*** Ascoly, Nina e Finney, Chantal. Editorial Icaria.

Este libro presenta os testemuños de empregadas, investigadoras feministas, activistas, consumidoras e sindicalistas, e pon de manifesto as necesidades e as reivindicacións das mulleres traballadoras no mundo: mobilidade laboral, cargas familiares das mulleres, inseguridade e insalubridade nas fábricas, os límites da perspectiva de xénero nos códigos de conducta... ***Fabricado por mujeres*** é un chamamento á mobilización como consumidores que compramos e utilizamos a roupa fabricada por estas mulleres.

13. Películas recomendadas

Gústache ver películas interesantes? Pois propómosche unhas cantas que talvez che gusten. Despois podes facer unha valoración no foro para compartires a túa opinión coa do teu grupo.

- **Pretty woman:** nesta famosa película, Edward Lewis (Richard Gere) é un rico home de negocios que se dedica a comprar accións de empresas en crise para as controlar, sanear e vender outra vez.
- **Wall street:** Bud Fox (Charlie Sheen) é un axente de bolsa novo que intenta abrirse camiño en Wall Street. Consegue que un dos grandes magnates dos investimentos, Gordon Gekko (Michael Douglas), o contrate como axente. Gekko permitéelle introducirse nun mundo economicamente moi privilexiado, pero axiña Bud se ddecata de que é un home sen escrúpulos.
- **A corporación.** Documental canadense do ano 2003 que analiza a conduta social das empresas a través de diversos exemplos, e utilizando os criterios cos que un psiquiatra avaliaría a conduta e a saúde mental dun individuo calquera. Podes veo en calquera das seguintes ligazóns:

[Resumo textual alternativo](#)

[A corporación, en Wikipedia](#)

14. Webs recomendadas

Queres realizar as túas propias investigacións sobre o tema? Pois aquí tes algúns enderezos que che poden axudar en tan gratificante labor:

No seguinte enderezo do INE podes atopar datos estatísticos sobre empresas individuais e sociedades.

[INE: Estatísticas sobre empresas e sociedades \(73 KB\)](#)

Unha páxina moi curiosa sobre creación de empresas

[Creación de empresas. Proxecto Canarias obxectivo de progreso](#)

Anexo. Licenzas de recursos

Licenzas de recursos utilizados na unidade de trabalho

Recurso (1)	Datos do recurso (1)	Recurso (2)	Datos do recurso (2)
	Autoría: SIRIUS Licenza: uso educativo non comercial Procedencia: montaxe sobre http://es.fotolia.com/		Autoría: SIRIUS Licenza: uso educativo non comercial Procedencia: montaxe sobre http://es.fotolia.com/
	Autoría: SIRIUS Licenza: uso educativo non comercial Procedencia: montaxe sobre http://es.fotolia.com/		Autoría: SIRIUS Licenza: uso educativo non comercial Procedencia: montaxe sobre http://es.fotolia.com/
	Autoría: SIRIUS Licenza: uso educativo non comercial Procedencia: montaxe sobre http://es.fotolia.com/		Autoría: Fotolia Licenza: uso educativo non comercial Procedencia: http://es.fotolia.com/
	Autoría: Fotolia Licenza: uso educativo-nc Procedencia: http://es.fotolia.com/		Autoría: Esteban Trigos Licencia: CC by-nc-sa Procedencia: http://www.flickr.com/photos/algoquehacer/10302127233
	Autoría: Fotolia Licenza: uso educativo nc Procedencia: http://es.fotolia.com/		Autoría: Sirius Licenza: uso educativo nc Procedencia: http://es.fotolia.com/
	Autoría: Fotolia Licenza: uso educativo nc Procedencia: http://es.fotolia.com/		Autoría: Fotolia Licenza: uso educativo nc Procedencia: http://es.fotolia.com/
	Autoría: FernandoElia Licenza: CC by-nc-sa Procedencia: http://www.flickr.com/photos/fernandoelia/2584535689/		Autoría: desfilhesjm Licenza: CC by-nc-sa Procedencia: http://www.flickr.com/photos/jmdesfilhes/12256718111
	Autoría: Fotolia Licenza: uso educativo nc Procedencia: http://es.fotolia.com/		Autoría: juanarcos Licenza: CC by-nc-sa Procedencia: http://www.flickr.com/photos/maqezs/2387884637.
	Autoría: Sirius Licenza: uso educativo nc Procedencia: montaxe sobre http://es.fotolia.com/		Autoría: Sirius Licenza: uso educativo nc Procedencia: montaxe sobre http://es.fotolia.com/
	Autoría: Sirius Licenza: uso educativo nc Procedencia: montaxe sobre http://es.fotolia.com/		Autoría: Sirius Licenza: uso educativo nc Procedencia: http://es.fotolia.com/
	Autoría: Sirius Licenza: uso educativo nc Procedencia: http://es.fotolia.com/		Autoría: Fotolia Licenza: uso educativo nc Procedencia: http://es.fotolia.com/
	Autoría: Sirius Licenza: uso educativo nc		Autoría: Sirius Licenza: uso educativo nc

	Procedencia: montaxe sobre http://es.fotolia.com/		Procedencia: montaxe sobre http://es.fotolia.com/
	Autoría: Fotolia Licenza: uso educativo nc Procedencia: http://es.fotolia.com/		Autoría: Fotolia Licenza: uso educativo nc Procedencia: http://es.fotolia.com/
	Autoría: Fotolia Licenza: uso educativo nc Procedencia: http://es.fotolia.com/		Autoría: Sirius Licenza: uso educativo nc Procedencia: http://es.fotolia.com/
	Autoría: Sirius Licenza: uso educativo nc Procedencia: montaxe sobre http://es.fotolia.com/		Autoría: Sirius Licenza: uso educativo nc Procedencia: montaxe sobre http://es.fotolia.com/
	Autoría: Sirius Licenza: uso educativo nc Procedencia: montaxe sobre http://es.fotolia.com/		Autoría: Sirius Licenza: uso educativo nc Procedencia: montaxe sobre http://es.fotolia.com/
	Autoría: Sirius Licenza: uso educativo nc Procedencia: montaxe sobre http://es.fotolia.com/		Autoría: Fotolia Licenza: uso educativo nc Procedencia: http://es.fotolia.com/
	Autoría: Fotolia Licenza: uso educativo nc Procedencia: http://es.fotolia.com/		Autoría: Fotolia Licenza: uso educativo nc Procedencia: http://es.fotolia.com/
	Autoría: Fotolia Licenza: uso educativo nc Procedencia: http://es.fotolia.com/		Autor: Sirius Licenza: uso educativo-nc Procedencia: elaboración propia.
	Autoría: Sirius Licenza: uso educativo nc Procedencia: montaxe sobre http://es.fotolia.com/		Autoría: Sirius Licenza: uso educativo nc Procedencia: montaxe sobre http://es.fotolia.com/
	Autoría: Fotolia Licenza: uso educativo nc Procedencia: http://es.fotolia.com/		Autoría: Fotolia Licenza: uso educativo nc Procedencia: http://es.fotolia.com/
	Autoría: (libro) Klaus Werner e Hans Weiss Licenza: derecho de cita para elaboración de materiais educativos sen ánimo de lucro. Procedencia: http://www.empresactiva.com/ Editorial: Debate		Autoría: (libro) TRIAS DE BES, FERNANDO Licenza: derecho de cita para elaboración de ma educativos sen ánimo de lucro. Procedencia: http://www.empresactiva.com/ Editorial: DEBOLSILLO 2007.
	Autoría: Tiexano Licenza: CC by-nc-sa Procedencia: http://www.flickr.com/photos/tiexano/462028318/		Autor: Sirius Licenza: uso educativo-nc Procedencia: elaboración propia.